

N. naministka - 14
można było

1394

Orzeczenie techniczne Nr96-4 / P

Ewidencja parku w zakładzie rolnym

JANISZEWO obręb Choszczewo gm. Sorkwity

ANALIZA I OCENA WARTOŚCI ZABYTEKOWYCH ZAŁOŻEŃ ZIELENI

Park, ogród, aleja, zieleni towarzysząca
 Rodzaj: klasztorny, zamkowy,
 parku / ogrodu: pałacowy, dworski, miejski

Czas powstania: II poł. XIX w.

Forma stylowa: krajob. - naturalistycz.

Wielkość: 2,56 ha.

Nazwa: JANISZEWO

Adres: gm. Sosnowy

Województwo: Olsztyn

Użytkownicy: PER

K R Y T E R I A

0

1

2

3

zły

mierny

dob.

b.dob.

A I.
Wartości
zabytkowe

Stopień przetrwania elementów dawnego układu przestrzennego

1. Osie i ciągi kompozycji /relacja z architekturą/

2. Układ dróg

3. Stopień przetrwania starodrzewia

4. Układ wodny i pierw. ukształt. terenu

5. Zachowanie dawnych elementów architektury i małej architektury

II.

Wartość układu przestrzennego

1. Jednorodność stylu całego układu lub wysoka czytelność nawarstwień stylowych

2. Wartość historyczna układu /dawność/

3. Wartość obiektów architektury

4. Reprezentatywność lub unikalność w skali regionu lub kraju

5. Wartości krajobrazowe i estetyczne

III.

Wartości tradycji historycznej /w sensie potencjalnych walorów turystycznych/

1. Związek obiektu z postaciami lub wydarzeniami historycznymi

Wartości zabytkowe ogółem

B I.

B
Wartości
przyrodnicze i
ekologiczne

Wartości przyrodnicze i ekologiczne

1. Rzadkie gatunki drzew i krzewów

2. Drzewa o charakterze pomników przyrody

3. Intensywność zadrzewienia

4. Stan zdrowotny drzewostanu

5. Znaczenie ekologiczne

Wartości przyrodnicze ogółem

362/78

Ogólna ocena obiektu

Analizę sporządził:

Data:

Uwaga dotycząca koniecznej doraźnej interwencji w zakresie zmiany sposobu użytkowania obiektu oraz działań konserwatorskich w odniesieniu do zadrzewienia i obiektów architektonicznych - podać na odwrocie karty!

ARGH I W U M
 OŚRODKA OCHRONY
 ZABYTEKOWEGO KRAJOBRAZU
 ul. Szwoleżerów 9, tel. 628 48 41 w. 130

Nr w. 1394 dep.
 BIBLIOTEKA
 Zarządu Ochrony i Konserwacji Zespołu Parku-Ogrodu
 Muzeum Narodowego w Warszawie
 ul. Szwoleżerów Nr 9, tel. 62 47 78

RECENZJA EWIDENCJI PARKU

adres JANISZEWÓ, obręb CHOSZCZEWÓ, gm. SORKWITY, woj. OLSZTYŃSKIE

autor ewidencji Inż. Z. Poredo z zespołem Rok opracowania 1978

Czy ewidencja wykonana jest zgodnie z instrukcją tak

Czy jest kompletna tak; uzupełnić w metryczce pkt 2,5,7; spis treści ponumerować w/g instrukcji.

Analiza historyczna - brak ciągłości chronologicznej w opisie, brak inf. o obiektach w czasach współczesnych oraz odnośników do źródeł, p. uzupełnić.

Wykorzystanie źródeł p. sprawdzić inne obowiązujące źródła wymienione w komentarzu do instrukcji a wyniki zamieścić w opracowaniu, podać źródło mapy archiwalnej. Analiza układu przestrzennego tekst wymaga przeredagowania oraz sprecyzowania niektórych sformułowań /kształt i wielkość parku, opis jaru, ogrodu kwiatowego, drogi

roślin graniczącej itd// Inwentaryzacja roślin - dobra; określić intensywność zadrzewienia, ważniejsze zainwentaryzowane rośliny opisać na planie w/g gat./numeracji.

Analiza stopnia zachowania p. sprecyzować inf. odnośnie tych elementów, które przetrwały oraz opisać na planie te, o których jest mowa w tekście.

Wnioski autorów ewidencji p. sprecyzować swoje stanowisko odnośnie poszczególnych rodzajów ochrony/a,b/, krótko uzasadnić oraz prawidłowo zaznaczyć na planie; podać konkluzję końcową, wyjaśnić czy zachodzi potrzeba ochr. kompozycji widokowej.

Dokumentacja fotograficzna dobra; zaznaczyć granice parku na fotokopii mapy archiwalnej.

Ocena planu parku p. podać autora i datę wykonania, określić sposób użytkowania terenów otaczających, oznaczyć aktualne wejście do parku, dołączyć spis oznaczeń cyfrowych roślin, narysować pierwotną i aktualną granicę zgodnie z opisem, poprawnie zaznaczyć granice ochrony konserwatorskiej oraz granice parku na orientację.

Ogólna ocena ewidencji dostateczna, p. uzupełnić w/g uwag niniejszej recenzji oraz uwzględnić wszystkie poprawki zrobione ołówkiem w tekście i na planie.

Opracowanie zawiera ważniejszych błędów merytorycznych, wymaga jednak sprecyzowania i uściślenia niektórych informacji.

Konkluzja: ewidencja wykonana jest poprawnie i może być przyjęta pod warunkiem wprowadzenia poprawek. Ewidencja wymaga poprawek w całości całym opracowaniu z wyj. II.2 i na planie.

ZESPÓŁ RZECZOZNAWCÓW
STOWARZYSZENIA NAUKOWO-TECHNICZNEGO
INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW ROLNICTWA
WOJEWÓDZKA GRUPA RZECZOZNAWCÓW
W OLSZTYNIE

ul. Kajki 10/12 tel. 241-66 w. 77

Nr konta w NBP I O/M 51015-4037

Rzecznawca

inż. Zofia Poredo

Zlecenie Nr

4

Data otrzymania

11.IV.1978r.

Weryfikator

mgr inż. Rudolf Kłanowski

Data weryfikacji

30.09.1978r.

Recenzent

dr inż. Jolanta Kozakiewicz

ORZECZENIE TECHNICZNE Nr 96-4 / P

Temat:

Dokumentacja ewidencyjna parku w zakładzie rolnym
Janiszewo, obręb Choszczewo, gm. Sorkwity, woj. olsztyńskie.

Zlecniodawca:

Urząd Wojewódzki, Wydział Kultury i Sztuki
Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie.

Etap:

Skład Zespołu:

Tytuł nauk: — zawod.	Imię i nazwisko	Stanowisko
Inżynier	Zofia Poredo	rzecznik

Spis treści

str.

Metryczka parku

Wypis z rejestru gruntów

I.	Krótką analiza historyczna	1
1.	Ewolucja układu przestrzennego	1
2.	Dawne plany	1
3.	Zróżdża do dziejów parku	2
II.	Charakterystyka stanu istniejącego	3
1.	Układ przestrzenny	3
2.	Skrócona inwentaryzacja roślin	3
3.	Analiza stopnia zachowania układu zabytkowego	6
4.	Rola obiektu w krajobrazie	7
III.	Wnioski dotyczące	7
1.	Granicy ochrony konserwatorskiej	7
2.	Ewentualnej zmiany dotychczasowego sposobu użytkowania	8
3.	Zakres niezbędnej lub pożądanej renowacji	8
IV.	Dokumentacja fotograficzna	
	Spis fotografii	
	Fotografia planu parku w skali 1:25000	
	Plan parku w skali 1:500	

METRYCZKA PARKU-OGRODU

1 Adres: miejscowość Zakład Rolny Janiszewo gmina Sorkwity województwo olsztyńskie
obwód Choszczewo

2 Nazwa parku : aktualna: Janiszewo dawna: Jahannisthal

3 Rodzaj parku i stan jego zachowania: podworski, krajobrazowo-naturalistyczny, zaniedbany

4 Czas powstanie i najważniejsze fazy przekształceń: Park powstał w drugiej połowie XIX wieku, fazy ewentualnych przekształceń nie są znane Autor: nie znany

5 Powierzchnia parku : ogółem ha w tym wód ha Istniejące budynki: 1.0 wartość
2,15 + 0,4 = 2,56 brak brak zabytkowy

6 Nr i data rejestru parku-ogrodu Opinia Komisji 2. Inne: do parku przylega dworek z XIX wieku, murowany, mieszkalny
brak

7 Użytkownicy obiektu: Zakład Rolny Janiszewo, P.G.R. Sorkwity, Ministerstwo Rolnictwa

8 Istniejące dokumentacje: 1. Pomiar sytuacyjno-wysokościowy 2. Inwentaryzacja zieleni:
/data i autor/ brak brak brak

9 3. Studium historyczne 4. Założenia techniczno-ekonomiczne 5. Dokumentacje branżowe, techniczne
brak brak brak

10 Przeprowadzone remonty Budynków Parku Metrykę sporządził inż. Z. Poredo
A R C H I W U M nie stwierdzono nie stwierdzono Data 21.VII.1978r. Dorel

Skarp Państwa - Państwowe Gospodarstwo Rolne Sorkwity - Zakład Rolny Janiszewo
imię i nazwisko władającego — właściciela (nazwa) imienia rodziców

Wrak 1215, - 111.000 - Kalka 7 kl 70 g. - 1.74.

I. Krótka analiza historyczna

1. Ewolucja układu przestrzennego

Park dworski Janiszewo dawna nazwa Jahannisthal powstał w XVIII - XIX wieku /źródła poz.8/. Założycielem folwarku Janiszewo był w 1787 roku Jan Zygmunt Bronikowski /źródła poz.8/, ówczesny właściciel dóbr sorkwickich. Z przekazu ustnego ożrzanego od Ob.Gerdy Lampe wynika, że w okresie przedwojennym do 1945 roku folwark należał do Hermana Gejdyna. Od zakończenia II wojny światowej do 1946 r. majątek Janiszewo był w administracji Państwowego Urzędu Ziemińskiego. W latach 1946 - 49 zarządzały nim Państwowe Nieruchomości Ziemińskie. Od roku 1949 do chwili obecnej jest w administracji Państwowych Gospodarstw Rolnych /źródła poz.8/.

Przy dworku znajdował się park o charakterze krajobrazowym. Znaczna część parku jest usytuowana na wzgórzu morenowym o spadku ku południowo-zachodowi. Do parku prowadzi droga ze wsi Choszczewo, znanej z pozostałości dawnego zabytkowego budownictwa drewnianego. Dworek przy parku jest zbudowany z cegły, o łamanym dachu, pokryty dachówką, przypominający dworki neoklasycystyczne dóbr sorkwickich. W zachodniej części przed dworkiem były ogrody owocowo-warzywne, oddzielające park od zabudowań gospodarczych. Obecnie pozostały ich ślady w postaci pojedynczych drzew owocowych. Roślinność kwiatowa przed dworkiem zniszczona, a obecnie ta część ogrodu przylegającego do parku jest porośnięta roślinnością synantropijną, a w szczególności wysokimi trawami z pokrzywą zwyczajną. Park nie wiąże się z żadnymi postaciami historycznymi i nie przedstawia wartości unikalnych w skali kraju i regionu.

2. Dawne plany

Dawny plan parku przedstawia fotografia wykonana z napy

7

topograficznej w skali 1:25000 wykonanej przez Główny Urząd Pomiarów Kraju w 1947 roku na podstawie mapy niemieckiej z 1928 roku. Mapa ta znajduje się w Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie.

3. Źródła do dziejów parku

- 1/ Materiały będące w posiadaniu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i Biura Dokumentacji Zabytków - brak danych.
- 2/ Materiały będące w posiadaniu Ośrodka Dokumentacji Zabytków w Warszawie /łącznie z archiwum Prof.G.Ciołka/ - brak danych.
- 3/ Materiały będące w posiadaniu Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Olsztynie - brak danych.
- 4/ Materiały będące w posiadaniu Pracowni Konserwacji Zabytków - brak danych.
- 5/ Katalog Zabytków Sztuki w Polsce. Opracowali Zofia Białkiewiczówna i Marian Kutner. Województwo Olsztyńskie, powiat mrągowski - dane o istnieniu parku i dworku.
- 6/ Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego - brak danych.
- 7/ Rejestr Ogrodów Polskich - brak danych.
- 8/ Praca zbiorowa. Mrągowo. Z dziejów miasta i powiatu. Pojezierze 1978 r. Dawna i obecna nazwa parku, wyjaśnienie pochodzenia nazwy parku, dzieje obiektu po 1945 roku.
- 9/ Publikacje Pracowni Konserwacji Zabytków - brak danych.
- 10/ Mapa w skali 1:25000 wykonana przez Główny Urząd Pomiarów Kraju w 1947 roku, na podstawie mapy niemieckiej z 1928 roku, Akademia Rolniczo-Techniczna w Olsztynie.
- 11/ Zarządzenie Wojewódzkiej Rady Narodowej w Olsztynie Nr.5 z 30.VI.1977 r.poz.24 - obecna nazwa parku.
- 12/ Przekazy ustne - Ob. ~~pan~~ Gerda Lampe.

70

II. Charakterystyka stanu istniejącego

1. Układ przestrzenny

Układ przestrzenny parku jest w kształcie wieloboku. Do parku należy ponownie włączyć przylegający drzewostan o pow. 0,41 ha z sadzonym i zakrzewionym jarem. Wewnątrz parku są ślady dawnej alei porośniętej po obu bokach starymi drzewami. Do parku prowadzi droga między ogródkami warzywno-owocowymi. Po obu stronach drogi rosną żywopłoty.

Przy zachodniej granicy parku jest zbudowany ogrodzony basen przeciwpowodziowy.

W południowo zachodniej części parku znajduje się głęboki jar, dnem którego płynie woda i odprowadzane są ścieki z szamba.

Park oraz ogrody nie są ogrodzone. Przy dworcu są ogrodzone kwiatniki. Na terenie parku nie ma żadnych budowli.

2. Skrócona inwentaryzacja roślin

Ze względu na różnowiekowy drzewostan występujący w parku, przeleczono i pomierzono pierśnice starych drzew rosnących po obu stronach alei, według niżej wymienionego zestawienia :

Nazwa gatunku	Ilość sztuk	Przeoc. obw. w cm
Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	35	140
Dąb szypułkowy - <i>Quercus platanoides</i>	3	250
Klon zwyczajny - <i>Acer platanoides</i>	6	140
Grab zwyczajny - <i>Carpinus betulus</i>	12	130
Brzoza brodawkowata - <i>Betula verrucosa</i>	6	160
Świerk pospolity - <i>Picea excelsa</i>	3	90
Sosna zwyczajna - <i>Pinus silvestris</i>	1	160
Wysokość średnia drzew 28 m. suma	66	160

20

Na pozostałej powierzchni parku w około 30% występuje młodszy drzewostan / podrosty / / 40 - 60 / 50 l.pjd 70 l.

Według prowizorycznego przeliczenia drzew przypada na :

! Nazwa gatunku	! Ilość ! ! sztuk	! Obwód ! ! pnia w cm. !
! Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	! 37	! 30 - 40 !
! Klon zwyczajny - <i>Acer platanoides</i>	! 24	! 20 - 30 !
! Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	! 15	! 30 - 40 !
! Grab zwyczajny - <i>Carpinus betulus</i>	! 24	! 20 - 30 !
! Brzoza brodawkowata - <i>Betula verrucosa</i>	! 10	! 20 - 30 !
! Średnia wysokość drzew 10 - 16 m.	s-a ! 110	! 20 - 30 !

Ogółem zaдрzewienie wynosi 176 sztuk drzew. Bonitacja siedliska III i IV klasy.

Krzewy : Z krzewów sporadycznie występują :

Leszczyna - *Corylus avellana*, Trzmielina zwyczajna - *Evonymus europaea*, Kruszyna pospolita - *Frangula alnus*, Kalina koralowa *Viburnum opulus* oraz na obrzeżach dziki bez czarny - *Sambucus nigra*.

W runie występuje ponad 30 gatunków roślin zielnych. Wśród nich są przeważnie rośliny towarzyszące człowiekowi /chwasty/ oraz bardzo mało roślin siedliska leśnego grądowego. Dominują jednak następujące gatunki roślin :

Podagrycznik - *Aegopodium podagraria*, 20 %, Pokrzywa zwyczajna - *Urtica dioica* 19%, Jasnota biała - *Lamium album* 1%, Wiechlina roczna - *Poa annua* 5%, Przytulia błotna - *Galium palustre* 2%, Żopian pajęczynowaty - *Arctium tomentosum* 2%, Trawy - *Gramineae* 50%.

Przy jarze występuje płat o pow. 9 m² lepieznika różowego - *Petasites officinalis*.

Raptularz

pomiarowy drzew rosnących w alci

Lipa drobnolistna obw. w cm.		Dąb szypułkowy obw. w cm.		Brzoza brodawkowata obw. w cm.	
1 szt.	200	1 szt.	250	1 szt.	100
1 "	180	1 "	200	1 "	180
1 "	160	1 "	250	1 "	200
1 "	150	<hr/>		2 "	160
1 "	150	3 szt.	250	1 "	160
3 "	140	Klon zwyczajny		<hr/>	
2 "	120	obw. w cm.		6 szt.	160
1 "	160	2 szt.	160	Świerk zwyczajny	
1 "	140	1 "	120	obw. w cm.	
2 "	120	1 "	140	3 szt.	90
1 "	140	1 "	120	Sosna pospolita	
1 "	200	1 "	140	obw. w cm.	
1 "	180	<hr/>		1 szt.	160
1 "	200	6 szt.	140	Razem 66 szt.	
2 "	200	Grab zwyczajny		<hr/>	
1 "	200	obw. w cm.		2 szt.	100
1 "	140	2 szt.	100	1 "	140
1 "	140	1 "	140	1 "	140
1 "	160	1 "	140	1 "	200
5 "	120	6 "	120	<hr/>	
1 "	120	12 szt.	130		
5 "	100	<hr/>			
35 szt.	140				

Uwaga : przy ogólnej liczbie sztuk drzew, podano przeciętny obwód pnia w cm. obliczony z sumy obwodów pni przez ilość drzew.

72

Rzadkie gatunki drzew i krzewów

Nie stwierdzono występowania rzadkich gatunków drzew i krzewów.

Drzewa o charakterze pomnikowym

Drzew o charakterze pomnikowym nie ma.

Intensywność starego zadrzewienia

Zadrzewienie parku jest słabe, drzewostan znacznie przerzedzony.

Stan zdrowotny drzewostanu

Stan zdrowotny drzewostanu nie budzi zastrzeżeń.

Znaczenie ekologiczne

Park jest położony na wzniesieniu morenowym obniżającym się ku jarowi, na glebie III i IV klasy jakości. Wpływ parku /jakkolwiek o niedużej powierzchni/ jest znaczny na otaczające go osiedle, pastwiska i pola uprawne.

3. Analiza stopnia zachowania układu zabytkowego

Stopień przetrwania starodrzewu

Jak wynika z powyższego opracowania ze starodrzewia parku przetrwały ślady alei oraz pojedyncze stare drzewa wzdłuż granicy parku. Opisywany park nie posiada układu zabytkowego.

Zachowanie dawnych elementów architektury i nowej architektury

Na terenie parku nie ma żadnych budowli.

Jedność stylu całego układu lub jego części
lub wysoka czytelność nawarstwień stylowych

Park posiada układ wieloprzestrzenny. Wewnątrz tego układu były wyodrębnione w starodrzewiu aleje, zaś do parku przylegał ogród kwiatowy, lecz elementy te zostały całkowicie zatarte.

4. Rola obiektu w krajobrazie

a/ zurbanizowanym - sadrzewienie parkowe tworzy największą swartą wysoką zieloną na terenie Zakładu Rolnego i w najbliższej okolicy.

b/ naturalnym - rola tego obiektu w krajobrazie naturalnym jest duża, gdyż w pobliżu nie ma wysokiej zieleni. Niewielka grupa zieleni parkowej jest pozostałością XVIII wiecznych sadrzewień. Jakkolwiek jest to stosunkowo mały kompleks o niewielkim zasięgu oddziaływania, to jednak wywiera korzystny wpływ na mikroklimat sąsiednich pól, pastwisk i Zak.

III. Wnioski dotyczące

1. Granice ochrony konserwatorskiej w zakresie :

a/ ochrony układu przestrzennego

Zapewnić ochronę układu parku według pierwotnych granic zgodnie z planem.

b/ ochrona ekologiczna

Wprowadzić ochronę ekologiczną od strony dworku, pastwisk i pól uprawnych.

c/ w odniesieniu do ochrony kompozycji widokowej - nie zachodzi potrzeba.

2. Ewentualnej zmiany dotychczasowego użytkowania całości parku i poszczególnych jego części.

a/ wypis z rejestru gruntów wskazuje, że park jest własnością Państwowego Gospodarstwa Rolnego Sorkwity, Zakład Rolny Janiszewo i nie zachodzi potrzeba zmiany dotychczasowego użytkowania.

3. Zakres niezbędnej lub pożądanej renowacji

W parku tym należy wykonać następujące prace :

- wykonać trwałe ogrodzenie
- uporządkować aleje wewnątrz parku
- usunąć martwe drzewa wraz z niepożądanym podszyciem
- szałować trawniki i kwietniki
- oczyścić dno jału dla przypływu wody przy większych opadach
- wykonać doraźną pielęgnację sadrzewień
- utrzymywać dworek w dobrym stanie dla potrzeb zajmujących go dotychczasowych użytkowników

Wyżej wymienione roboty powinny być wykonane przy nadzorze fachowej obsługi.

Park winien znajdować się pod opieką użytkownika tj. Zakładu Rolnego Janiszewo z zaleceniem uporządkowania go.

Drecl

IV. Dokumentacja fotograficzna

Spis fotografii

1. Fragment zadrzewień parkowych.
2. Budynek mieszkalny przy parku.
3. Ogólny widok na park.
4. Stare drzewo w parku.
5. Fotografia planu parku w skali 1:25000 z niemieckiej mapy topograficznej z 1928r. /fot.W.Radziwinowicz lipiec 1978r./

Fot.1 Fragment zadrzewień parkowych

Fot.inż.Z.Poredo

21.VII.1978r.

Fot.2 Budynek mieszkalny przy parku

Fot.inż.Z.Poredo

21.VII.1978r.

Fot.3 Ogólny widok na park

Fot.inż.Z.Poredo

21.VII.1978r.

Fot.4 Stare drzewo w parku

Fot.inż.Z.Poredo

21.VII.1978r.

Fotografia planu parku

z niemieckiej mapy topograficznej w skali 1:25000
z 1928r. Mapa znajduje się w A.R.T. w Olsztynie

PARK-CHOSZCZEWO

PGR-JANISZEWO

P_s

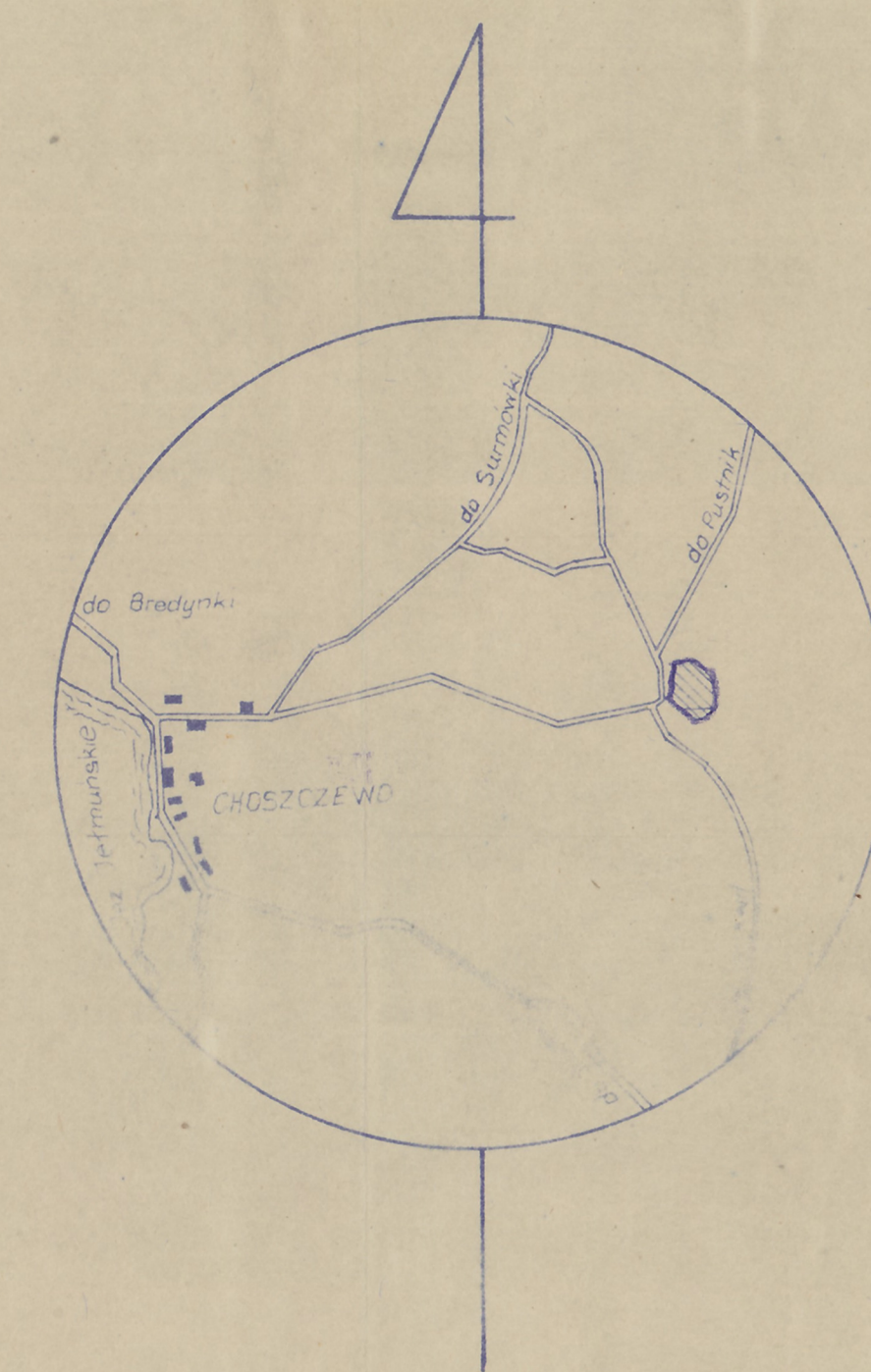
AZ

R

R

B

10

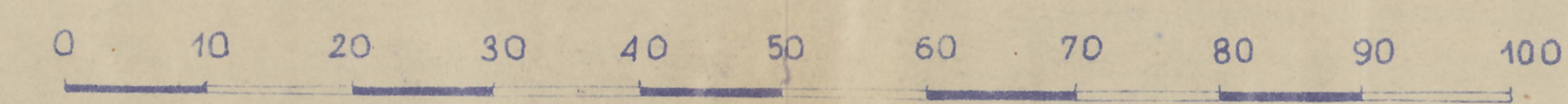
ORIENTACJA 1:25000

OBJAŚNIENIA

- 1 BUDYNEK MUROWANY (MIESZKALNY)
- 2 BASEN P.POŻAROWY
- 3 OGRÓD WARZYWNO-OWOCOWY
- 4 SZPALER STARYCH DRZEW (GRAB, LIPA) NISKO OBCIĘTYCH
- 5 SZPALER MŁODYCH DRZEW (AŁYGA) NISKO OBCIĘTYCH
- 6 KWIETNIK
- 7 SZAMBO
- 8 USTĘP
- 9 HYDRANT
- 10 BOISKO

- MASYW DRZEWOSTANU MŁODEGO
- POJEDYŃCZE STARE DRZEWIA LIŚCIASTE, IGŁASTE - So, Sw. *Lp. Db. Kl. Gr. Be*
- OGRÓDZENIE NIETRWAŁE
- ŚLADY DRÓG DAWNYCH
- AKTUALNA GRANICA PARKU
- PIERWOTNA GRANICA PARKU
- GRANICA OCHRONY ZABYTKOWEGO ZAŁOŻENIA
- GRANICA OCHRONY EKOLOGICZNEJ
- STANOWISKA I KIERUNEK WYKONANIA ZDJĘCIA FOT. (1, 2, 3, 4)

SKALA 1:500

autor: S. Brozyski
data: Lipiec 1978r